

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
מגדולי ישראל,
על מדות טובות
שצביאות
לאהבת הזולת,
הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ז תמוז תשע"א שבת - ירושלים 7:13 תל-אביב 7:28 חיפה 7:21 מוצ"ש - ירושלים 8:30 תל-אביב 8:32 חיפה 8:34 ר"ת 9:04

פרשת בלק

לימוד זכות על ישראל

לדון וללמד זכות על כל אדם מישראל!

נלמד, בדרך דרש ורמז, מהפסוק: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו..." (פרק כג-כא) ופירש כ"ק האדמו"ר, גאב"ד אונגוואר הגאון רבי מנשה קליין שליט"א (בספרו משנה הלכות מ"מ עה"ת) את הפסוק כך: "לא הביט און ביעקב" ... כלומר: אדם שלא רואה כל עוול וחסרון בעם ישראל. אינו מביט על עוונם וחובתם, אלא מלמד עליהם רק זכות. רואה הוא רק את מעלתם. אדם כזה יזכה ש"ה' אלקיו יהיה עמו" - שהשכינה תהא מתייחדת עמו, "ותרועת מלך בו" - שהקב"ה נעשה לו כ"דע", מלשון רע וחבר, דכיון שמלמד הוא זכות על ישראל, הקב"ה אוהבו שמלמד זכות על בניו.

כתב בספר ראשית חכמה (שער הענוה פ"ד-לו): האוהב את חברו, לעולם ידין אותו לכף זכות, ומכסה על כל פשעיו, אבל אם שונא אותו, לעולם ידון אותו לכף חובה ואפילו לא עבר עבירה, ולא יראה לו זכות אפילו הוא כשר, ומתוך כך מתקוטט עמו ויבקש עליו תרעומות, שנאמר (משלי י"ב) "שנאה תעורר מדנים ועל כל פשעים תכסה אהבה".

המשיל זאת הגה"צ רבי דב יפה שליט"א לאדם המחפש חפץ יקר שאבד לו. תחילה הוא מחפש במקומות שהחפץ עשוי להמצא שם. אחר כך הוא מחפש גם במקומות שאין זה הגיוני שהחפץ ימצא שם. בשלב מאוחר יותר חוזר המאבד ומחפש אפילו כמה פעמים במקומות שכבר חיפש.

ולכאורה, מדוע הוא חוזר ומחפש שם עוד ועוד? הרי ברי לו שכבר חיפש שם ולא מצא, ואין כל סיכוי סביר מצד ההגיון למצוא שם את החפץ האבוד, ומדוע חוזר לחפש? אלא משום שמרוב תשוקתו למצוא את האבידה, נתלה הוא אפילו באפשרות הבלתי סבירה בעליל וחושד הוא בעצמו שמא בכל זאת לא חיפש יפה.

אם כן, הוא הדין לעניננו, לחפש ולמצוא זכות באדם. אילו היה באמת אוהב את רעהו וכבודו היה באמת יקר בעיניו, לא היה חדל לחטט, לפשפש ולחפש צדדים של זכות, אפילו אם אין זה הגיוני!

"בזכות החסד הנפלא שלך..."

פעם שהה כ"ק האדמו"ר משינאווא - רבי יחזקאל שרגא הלבפשטאם זצ"ל במרחצאות קרעניץ והתארח שם בבית הארחה. כאשר פנה לנסוע לביתו ניגש לבעל האכסניה וברכו בחוס: בזכות החסד הנפלא שלך, שאתה מארח יהודים, ומאכיל ומשקה אותם, יעזור לך ה' יתברך ויברכך בהצלחה"
השתומם האכסנאי: "רבי, וכי חסד הוא זה, והלא אני נוטל מהם דמים עבור האוכל והלינה! וכי מגיעה לי ברכה עבור זה?"
ענהו הרבי: "אתה מעניק ליהודים קורת גג ללינה ומגיש להם אוכל ומשקה - חסד עצום הוא, לאין שיעור! ומה שאתה נוטל מהם כסף, הרי זה כדי שתוכל להמשיך ולעסוק במעשי חסד. שאם לא כן, הרי תפשוט חלילה את הרגל! אבל העיקר הוא החסד הגדול..."
רבינו הק' משינאווא

"אין ערוך לצדקה שעשה..."

סיפר אחד ממקורביו של הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל: פעם נסעתי עמו לאחד הנגידים כדי להתרימו לענין חסד חשוב. לאחר שרבי חיים גולל באריכות את נחיצות הענין וגודל חשיבותו, קם הלה ורשם ש"ק ומסרו לרבי חיים. הוא מסרו מיד למלוהו ונפרד מהנגיד בחמימות ובתודה.
כשחזר לביתו על אם הדרך שאל למלוהו על סכום התרומה שכתב הנגיד. כאשר שמע שמדובר על סכום פעוט, נתכרכמו פניו לשניה אחת, אך מיד לימד עליו זכות וכך אמר: הלא מצבו דחוק למאד, והראיה שגם את המזגן לא הפעיל בבואינו, אם כן משמע שלמרות מצבו הדחוק, ניאות להפריש לנו ממקצת דמקצת שיש לו, אם כן אין ערוך למעשי צדקותו אשר עשה.

שנות חיים

עלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת

ר' אהרן יעקב בן ר' אליעזר קורנווסר ז"ל

נלב"ע ז' תמוז תשס"ב

ת . נ . צ . ב . ה .

לא להביט לתוך ביתו וחצרו של חברו, מחשש הזק עין הרע !

נלמד מהפסוק: "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו..." (פרק כד"ב)

וכתב רש"י: ביקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו [של בלעם] עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה (אבות פ"ה) "שוכן לשבטיו" - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינו מעורבין. ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יציין לתוך אוהל חברו.

אדם שיש לו עין רעה - סכנתו מרובה !

סכנה גדולה ונוראה ישנה מאדם שיש לו עין רעה! היאך פועל עין רעה? מבאר הגרא"א דסלר זצ"ל (במכתב מאליהו ח"ב) שפעולת עין הרע מושרשת בעובדה שנפשות כל בני אדם קשורות ומעורות זו בזו וחייהם תלויים זה בזה בשורשם הרוחני, ואם אחד מקנא בחברו ועינו צרה בו, היינו שעצם מציאותו של חברו מטרידה אותו והוא רוצה לראותו בכל רע [שזוהי גדר עין רעה] אז - במדה וחיי חברו תלויים בו - יתכן ויוכל לגרום על ידי זה למעט מחברו שפע החיים, וממילא יהיה יותר חשוף לנזקים ולאסון. רח"ל.

והמהר"ל ז"ל מלמד אותנו - מוסיף הרב דסלר - שגם אם לא איכפת לו צרכי חברו יכול זה להחשב כעין הרע, כי כל מי שרואה לחברו צרכים חיוניים ויש בידו לעזור ולא איכפת לו, הריהו מכריז בזה שמציאותו של חברו אינה מעניינת אותו, הוא מיותר בשבילו, והרי זה גדר עין הרע.

וזה מה שאמרו חז"ל בענין "עגלה ערופה" (סוטה לח): "אין עגלה ערופה באה אלא בשביל צרי העין, שנאמר וענו ואמרו דינו לא שפכו... אלא לא בא לדינו ופטרנוהו... בלא מזונות... ובלא לוייה". ויעויין בפירש"י שם. והיינו שהניחו אותו בלי לטרוח עבורו להמציא לו את המעט הדרוש לו, הרי זה צרות עין וזלזול בחייו הגובלים עם שפיכות דמים.

כח הרצון של האדם משפיע על זולתו לטוב או למוטב

הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל מבאר (בשפתי חיים ח"א) שעין הרע הוא כח מיוחד שהטביע הקב"ה בבני אדם להזיק לזולת ע"י מחשבה ורצון. בתנאים מסויימים כח המחשבה הוא כח חזק עד שיכול להוציא את הרצון מהכח אל המעשה ולהזיק בפועל.

שכן השי"ת ברא את האדם עם כוחות ורצונות כבירים היכולים לפעול הן לטוב והן למוטב. כפי שנאמר (בראשית ט"ו) "בצלם אלוקים עשה את האדם". אצל הקב"ה עצם הרצון הוא מציאות, ברוך שאמר, רצה והיה העולם. ואולם אצל האדם יש מרחק בין המחשבה למעשה, דהיינו להפוך ולהוציא לפועל את כח המחשבה והרצון אל המעשה, אולם הקב"ה הטביע באדם כח מיוחד אשר בתנאים מסויימים יש אפשרות לפעול ולהשפיע ע"י כח הרצון, עד כדי העמדת דבר בסכנה.

אמנם הרבה פעמים אין אפשרות לאדם להשפיע בפועל ע"י כח הרצון שלו, משום שכמו שהקב"ה הטביע בו כח ורצון הבחירה, כך גם הטביע בחברו כח ורצון. וכח הרצון של חברו הוא המתנגד ומפריע לכח הרצון שלו לצאת אל הפועל.

יתכן גם שמה שמונע מכח הרצון והבחירה של האדם להזיק לחברו, אלו הן זכויותיו של חברו אשר עומדות לו אף בשעת סכנה, והשאלה בכל המקרה של עין הרע היא, איזה בחירה ורצון יש להם יותר כח לפעול, האם כח הבחירה והרצון שלו, או של חברו.

"עלול חלילה לתת עין הרע"...

כאשר ליוה פעם רבי דוד פינקל זצ"ל את הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בלכתו לביתו לאחר השיעור, רואה הוא כי רבי איסר זלמן לא הולך בדרך הרגילה הקצרה, שהיא דרך השוק במחנה יהודה, אלא הולך בדרך אחרת שהיא ארוכה יותר.

רבי דוד ידע שאצל רבי איסר זלמן אין מקרה. מעשיו וצעדיו מדודים ושקולים במחשבה ובזהירות. נעצר, איפוא רבי דוד ושאל את רבי איסר זלמן מפני מה הוא מאריך את דרכו בשעת הצהרים ביום קיץ לאחר שהרצה את שיעורו בישיבה ובודאי הינו עייף.

השיב רבי איסר זלמן: "אין בכך כלום, נלך בדרך הזו בה כבר התחלתי ללכת כעת".

רבי דוד הבין שלהליכה בדרך הארוכה יותר, יש סיבה. הוא חזר וטען שהואיל וראש הישיבה בודאי עייף מוטב ללכת בדרך הרגילה שהיא הקצרה ביותר. אולם רבי איסר זלמן בשלו: "אין בכך כלום ואפשר ללכת אף שלא בדרך הרגילה". רבי דוד שרצה לדעת את פשר הארכת הדרך לא הרפה עד שקיבל תשובה לשאלתו.

וכך השיב רבי איסר זלמן לתלמידו החביב: "כידוע לך בימים אלו עונת האבטיחים בעיצומה, ובדוכני המוכרים בשוק, ישנן ערימות ערימות של אבטיחים גדולים ויפים, והרי גמרא מפורשת היא: "אסור לאדם לעמוד בשדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמותיה" (ב"ב ב:) והטעם, מפני שעלול חלילה לתת עין הרע בהסתכלותו.

חזר התלמיד וטען: והרי בעלי הדוכנים הם שהוציאו את מרכולתם במיוחד על מנת שהעוברים ושבים יראו את אשר יש להם למכור?

"**אכן** כדברך כן הוא" - השיב לו רבי איסר זלמן - אבל אני הן אינני עובר במקום זה על מנת לקנות..."

בדרך עץ החיים

סגולות נגד "עין רעה"

אברך תלמיד חכם, הגיע עם בנו הקטן לביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א. הילד היה כשרוני במיוחד ועדין לגדולות ונצורות. הוא ידע כבר עתה שלושה סדרים מהש"ס. אמר לו רבי חיים: אם הנך רוצה שלא יזיק עין רעה לילד, עליך ללמוד עמו מוסר כל יום. והוסיף, כי לימוד מוסר טוב גם להורים.

שאל אחד הנוכחים את רבי חיים: מה ענין מוסר להועיל נגד עין הרע? השיב רבי חיים: "כאשר אדם מתגאה, נותנים בו אנשים עין רעה. לא כן כאשר מחזיק עצמו בענוה".

הוסיף ושאל עוד: הרי מובא בספר חזון איש (על מסכת בבא בתרא ליקוטים סימן כא) שעין רעה באה ממילא, ולא דוקא מפני כוונה רעה של האדם, אלא עצם ההתפעלות גורמת לעין רעה. הרי שאין זה תלוי בכוונת האנשים לתת עין רעה!

השיב רבי חיים: אמת נכון הדבר, אך יש שני סוגים של עין רעה: (א) כמו שכתב החזון איש. (ב) עין רעה שבני אדם מתכוונים ויכולים להזיק.

הוסיף רבי חיים: אמר לי הגאון רבי אלעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל ששמע מהחזון איש כי בבני ברק אין עין הרע שולטת, ומן הסתם אמרה זו שייכת על שני סוגי עין הרע. ואולם בקשר לילד, וכי אינו יוצא מן העיר...? על כן צריך לשמור עצמו מעין רעה.

עוד נשאל רבי חיים: אדם שמצליח מאד וחושש שיתנו בו עין רעה, מה יעשה? והשיב: בגמרא (ברכות נה:) אמרו חז"ל כי מי שחושש לעין רעה של עצמו, יראה דופן השמאל של חוטמו. עיי"ש.

עפ"י דרך שיחה

כבוד הזולת

לשמור כבודו של כל אדם באשר הוא !

נלמד מהפסוק: "ויפתח ה' את פי האתון... ואותה החייתי" (פרק כב-כח, לג) וכתב רש"י (מהמדוש): ועתה מפני שדיברה והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחתה כמו שכתוב "ויאמר לא" הרגתיה! שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות. וזה לשון חז"ל במדרש: חס הקב"ה על כבודו של אותו רשע, שלא יאמרו זו היתה שסילקה את בלעם. ואם חס הקב"ה על כבוד הרשע, אין צריך לומר על כבוד הצדיק. וכן הוא אומר "ואשה אשר תקרב" וגו' להודיעך שחס הקב"ה על כבודן של בריות וידוע דרכן, וסתם פי הבהמה שאילו היתה מדברת לא היו יכולין לשעבדה ולעמוד בה. שזו הטפשה שבבהמה, וזה חכם שבחכמים, כיון שדברה לא היה יכול לעמוד בה.

שינונו במשנה (אבות פ"ד מ"א) "איזהו חכם וכו' איזהו גיבור וכו' איזהו עשיר וכו', איזהו מכובד? המכבד את הבריות שנאמר: "כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו". הגר"ש שברדון זצ"ל לומד ממשנה זו שיכול להיות אדם עם מעלות רבות וחשובות כגון שהוא חכם עד שחז"ל מכנים אותו "חכם" או שהוא "גיבור" שלדעת חז"ל הוא זה שכובש את יצרו, ויכול להיות גם "עשיר" השמח בחלקו. ועם כל המעלות הללו אדם זה עדיין אינו מכובד ואף יכול להיות מבזיה! וכל כך למה? משום שאינו מכבד את הבריות! כי איזהו מכובד? "המכבד את הבריות!"

אי הזהירות בכבוד הבריות - אומר רבי שלום - נובעת מכך שמחשיב הוא את עצמו. ומכאן, שאם אדם יכיר את ערך עצמו, וישים על לבו את הידיעה שאין הוא אלא "בורג קטן" מעגלה הכללית של הכלל, יהיה הוא ממילא זהיר יותר בכבוד חברו ונמצא שבכך יתכבד הוא בעצמו בתור חלק מהכלל המכובד. **עוד** ניתן ללמוד מהמשנה כפי שמפרש הגר"י אברבנאל זצ"ל: מיהו האדם ה"מכובד" - שיש בתוכו די מכובדות? זה ש"מכבד את הבריות" - זה שיכול להעניק מכל מה שיש לו לזולתו, וזה מוכיח עד כמה הוא עצמו מכובד כמו כלי שלא מוציא מקרבו אלא מה שבתוכו, ועץ השדה נותן פריו כפי לחות שורשיו. **כעין** רעיון זה אמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: הצריך להגיע למעלת הנכבדות היא דוקא ע"י כך שמכבד את הבריות, וכפי שאומר התנא "איזהו מכובד? המכבד את הבריות". לא אמר איזהו מכובד מי שהוא צדיק גדול או גדול בתורה וכיוצא בזה, אלא דוקא "המכבד את הבריות". וכן אמרו חז"ל במדרש (שמו"ר "א"א) "למה נקרא שמו מלך הכבוד? שהוא חולק כבוד ליראיו".

לביישו בפני כולם לא רצה...

פעם השתתף הגאון מטשיבין - רבי דב בעריש ויזנפלד זצ"ל בחגיגה אחת לכבוד סיום כתיבת ספר תורה. כנהוג במעמד כזה, מכבדים את הקרואים לכתוב בקולמוס אותיות אחרונות של ספר התורה, ובעלי יכולת רוכשים הכתיבה בממון רב.

והנה כיבדו את הגאון מטשיבין לכתוב אות אחת. אך להפתעת הקהל הוא השתמט... ובמקום לכתוב בעצמו הכריז כי הוא ממנה את סופר הסת"ם לשלוחו, לכתוב את האות. כמובן שאחריו עשו כן כולם, ואיש לא הרהיב עוז לכתוב בעצמו.

לתמיהת מקורביו גילה להם לאחר מכן, כי בין המוזמנים הבחין באדם החשוד בעיניו כמי שיש לו דין "מומר לדבר אחד מן התורה". וחשש שמא יגיע גם תורו לכתוב אות בספר התורה... ולביישו בפני כולם כמובן לא רצה. ועל כן התחכם לנהוג כפי שנהג ופתר בדרך זו את הבעיה.

מרבצי תורה מעולם החסידות

חובת מחאה

להוכיח ולמחות בזולת [בדרכי נועם] כאשר סר מן הדרך הטובה !

נלמד מהפסוק: "קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש" (פרק כה"ד)

ודרשו חז"ל: ראשי העם תלה על שלא מיחו בבני אדם המיוחדין כשמש (תנחומא). והספורנו פירש: נגד השמש - שיראו העם [שמענישים את החוטאים] ולא ימחו. ובזה יכופר להם עוונם על שלא מיחו בפושעים. מדה כנגד מדה. וכן בפסוק לקמן "זיכפר על בני ישראל" (כדיג) כתב הספורנו: כשעשה זאת [פנחס] לעיני כולם כדי שיכופר להם על שלא מיחו בפושעים, לכן הוא ראוי לכהונת עולם אשר בה יכפר בעדם.

חובת מחאה אינה רק כדי לעורר את החוטא לשפר מעשיו, אלא היא נועדה גם למוחה עצמו... לחזק אצלו את הענין עליו הוא מוחה, לבל יושפע במאומה ממראה עיניו. וכעין שאמרו חז"ל (ברכות סג). "הרואה סוטה בקלקולה, זייר עצמו מן היין" [בין אם נבאר שמה שיזמנו לו משמים לראות, זהו סימן לגבוי שיש בו פגם, ולכן צריך להזייר עצמו מן היין, ובין אם נפרש שעצם ראייה כזו יש בה כדי להשפיע עליו במשהו, ולכן צריך להזייר עצמו...]

מלבד זאת, יש בה במחאה כמו הכרזה וגילוי דעת שאינו מסכים חלילה עם החוטא, והריהו מתנגד ומסתייג בכל תוקף ממעשיו. ולענין זה תועיל לו המחאה, ששוב לא יוכל החוטא לטעון "מדשתיק, שמע מינה דניחא ליה" [אם רואה מעשי ושותק, סימן שמרוצה], וכעין המחאה האמורה לענין חזקת ג' שנים בקרקע (בבא בתרא כח). שאם אינו מוחה נגד המוחזק, זו הוכחה שאינה שלו.

פעם הסביר הגר"ל דיסקין זצ"ל, מה ראה להחליף ולעמוד בראש מערכת המחאה כנגד פורצי הגדר בירושלים. הוא הסביר זאת עפ"י מה שאמרו במדרש (ויק"ר יזג) שישאל לקו בצרעת בחטא העגל שנאמר: "זיירא משה את העם כי ברע הוא" - שפרחה בהן צרעת. ויש לתמוה: מדוע הגיע להם עונש כזה, ומה ענינו לחטא העגל?

אלא לאמיתו של דבר, הרי חטאו בעגל רק שלשת אלפי איש מן הערב רב, וכטענת משה רבינו "וכי בשביל שלשת אלפים שעבדו לעגל ימותו ששים רבוא מישראל" (תנ"א רבה פ"ד). א"כ נשאלת השאלה: מדוע באמת יצא הקצף על כל העם? אלא מוחרכים לומר שהכעס היה על שלא מחו בעובדים, ולא נמנעו ממעשיהם.

ומדוע באמת לא מחו? התשובה: כל אחד חשד את חבריו שמסכימים עם העובדים ואמר לעצמו: אני אמנם מאמין בה' אבל בודד אני ומה כוחי למחות כאשר כולם מסכימים עם החוטאים. כך חשב כל אחד לעצמו וממילא כולם נמנעו מלמחות. אבל באמת היה זה חשד בכשרים, שכן אם היה קם הראשון למחות, היו כולם מצטרפים. ומכיון ששורש החטא היה החשד בכשרים, לכן לקו בצרעת, כאמרת חז"ל (שבת צז:) "החושד בכשרים לוקה בגופו בצרעת".

"ובכך יצאתי ידי חובת מחאה..."

סיפר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל [ויהא החיזוק שיתעורר ממעשה זה לעילוי נשמתו]: "פעם אחת התפללתי בבית הכנסת שבשכונת מונטיפיורי בתל-אביב במנין של רב השכונה, הגאון רבי אריה לייב רביץ זצ"ל. בשעת התפלה וקריאת התורה, היו מן המתפללים שדיברו ופטפטו.

לאחר התפילה, עלה רבי אריה לייב על בימת בית הכנסת ונשא דברי חיזוק קצרים בחומר האיסור לדבר בשעת התפלה וקריאת התורה. וכך סיפר לציבור המתפללים, בתוך דבריו:

פעם נקלע החפץ חיים לבית כנסת מסויים, להתפלל בו, ונוכח לראות שציבור המתפללים מדבר באמצע התפלה. כמובן שהם לא ידעו ולא הכירו מי שוכן כעת כבוד בתוכם, והמשיכו לפטפט מבלי שיהיה מי שימחה.

עלה הח"ח לומר דברי תוכחה ומוסר, וכה אמר: כשאבוא לעולם האמת ישאלו אותי: איך זה שבנוכחותך דיברו באמצע התפלה בבית הכנסת ולא מחית? על כן הנני מודיע לכם, שאוכל לומר בבית דין של מעלה, שהזהרת ומחית בכם על עון חמור זה, ובכך אצא שם נקי מחובת האחריות למעשיכם!"

בין איש לרעהו ומי כעמך ישראל סיפורים בני זמננו

שנים אוחזין בחוב

כאשר המשיכה להתחנן בפניו שיקבל את הכסף השיב שהוא מוכן למחול על כל הסכום, ולא לקבל אותו לא מהלקוחה האמיתית ולא מהלקוחה המדומה.

אבל שום דבר לא עזר לו. "בגללי פטרת את האשה מהחנות ללא תשלום - ואני זו שצריכה לשלם זאת!" חתמה את הוויכוח והוא הוכרח המוכר לקחת את הכסף.

* * *

לפעמים לוקח כמה שנים למעגלים להיסגר, הפעם זה ארך הרבה פחות. "טעיתי" התנצלה הלקוחה שנכנסה שוב לחנות המכולת. "באותו וויכוח שהיה לנו אכן צדקת - אני לא שילמתי" הודתה בבי-שנות.

מסתבר שהיא הכינה סכום כסף לבעל המכולת, ומכיוון שלא ראתה את הסכום אצלה הייתה בטוחה שכבר העבירה אותו למכולת'ניק. היום היא מצאה את הכסף במקום אחר, והתברר לה שהיא אכן מעולם לא העבירה לו את הכסף.

ושוב לא הסכים המוכר לקבל את הכסף. ושוב פעם עמדה מולו לקוחה והתווכחה עד שהוא נטל את הסכום והניחו אצלו. לימים הזדמנה שוב גב' בן משה לחנות והמכולת'ניק שמח לסיים את הפרשה באמצעות העברת הסכום לידיה.

אך לתדהמתו סירבה לקחת את הכסף. הוא לא הבין מה מניע אותה - הרי מדובר בכסף שלה! "מצוות לא מוכרים!!!" נימקה את סירובה - - -

"אתה עוד צעיר" הוסיפה והסבירה לו "תלמד עוד איך קונים מצוות!"

* * *

מי שיתבונן בסיפור יווכח כיצד הוא בנוי מ"כיפין על גבי כיפין" של הטבה לזולת, עד לגולת הכותרת של הסיפור "למכור את המצווה". מסתבר ש: דווקא זה שמבין שמצוות לא מוכרים - הוא זה שמרבה לרכוש אותן!...

(בנה הרב הגאון אסף בן-רמשה שליט"א, שמע את הסיפור באופן אישי מבעלי המעשה - בימי השבעה על אימו המנוחה מרת אביגיל ע"ה).

הציבור מוזמן להשתתף בסדנה בנושא מידות טובות, המונחת ע"י הרב נפתלי וינברג שליט"א. הסדנה מתקיימת מידי יום שלישי, בשכונת 'שערי חסד' ירושלים, בין השעות 8.45-9.45 בערב. יש לתאם השתתפות בטלפון: 02-5671812

יצא לכם לאחרונה לטייל ב"רחובות"? לא זו העיר - אלא השכונה הירושלמית. נכון. היום היא מוכרת בתור "שכונת הבוכרים" בלבד. גם בחלוף 120 שנה מאז יסוד השכונה, תוכלו למצוא קשישים מתהלכים ברחובותיה ומסתודדים בבוכרית. תבקשו מהם שיספרו לכם את סיפורה של השכונה הייחודית...

בשונה משאר השכונות הוותיקות של ירושלים, "השטעטלאך", אשר מאופיינות בסמטאות צרות ומסתוריות - בולטת שכונה זו בכבישיה הרחבים ובבתיה המפוארים. ארמונות - שרובם הפכו לחדש תוך שימור הישן.

העושר הבולט אינו במקרה. שכונה זו נבנתה מראש בהרחבת הדעת, מתוך "עושר וכבוד" ולא מתוך יציאה ממצוקה ועוני. זו גם הסיבה ששם השכונה הרשמי היה "רחובות", לשון רחבות. כאשר תבחינו בשכונה בשלטי רחוב עליהם מצוין "רחובות הבוכרים" תדעו שזה הזיכרון האחרון שנתר לשמה האמיתי של השכונה.

* * *

למרות זאת, תהא זו טעות לחשוב ש"בבוכרים מתגוררים עשירים". תקשיבו לסיפור הבא שמתרחש עם שתי נשים מתושבות השכונה - שתיהן לא עשירות:

בשכונה - כמו בכל שכונה אחרת - ישנן מכולות. אגב; כל מי שאוהב את ירושלים לא יכול להתעלם מהאופי המיוחד של "שוק הבוכרים" ויתר החנויות שגם ברבות השנים שומרים על ניהוחותיהם האותנטיים!

אל אחת המכולות נכנסה גב' אביגיל בן משה - מתושבות השכונה. כבר משנכנסה הבחינה שמשוה חריג מתרחש. ריח עז עמד באוויר - לא של בזיליקום, של מחלוקת!

"גברתי; את לא שילמת!" טען המוכר בנחרצות. מולו עמדה לקוחה שטענה בלא פחות נחרצות "שילמתי!" גב' בן משה שמעה את הקולות, ובלא היסוס פנתה אל המוכר: "אני חושבת שהיא כן שילמה!" הודיעה. תוך כדי הושיטה לעברו יד נחרצת וידה השנייה רימזה לו לעזוב את המסכנה לנפשה...

טיפש לא היה המוכר, והוא תיכף "השתכנע" מטענותיה. הסכים עימה שכנראה הטעות עימו, ושילח את הלקוחה האומללה לחופשי.

מיד כאשר יצאה הלקוחה, פנתה גב' בן משה וביקשה לדעת על כמה כסף היה הוויכוח. המוכר נקב בסכום והיא תיכף התכוננה לשלם זאת. המוכר, שעד לפני רגע זעק מרה שחייבים לו, התנגד לקבל ממנה כסף שהיא לא חייבת. "לא את צריכה לשלם על הקניות שלה" - נימק בהגיון.

מוקדש לעילוי נשמת

ר' אהרן צבי בן ר' שמחה הלוי ז"ל - בו מנחם אב
 מרת גולדא טויבא בת ר' יוסף ע"ה - בו סיון
 ר' יוסף בן ר' שלום ז"ל - ח תשרי
 ת . נ . צ . ב . ה